

CULEGERI MANUSCRISE DE FOLCLOR ÎN FONDURILE BIBLIOTECII NAȚIONALE A ROMÂNIEI. CULEGERILE ÎNVĂȚĂTORULUI LEON CEHOVSCHI (I)

ELENA PASCANIUC
Institutul „Bucovina”, Rădăuți
E-mail: elenapascaniuc@yahoo.com

Manuscript Collections of Folklore in the Holdings of the National Library of Romania. The Collections of Teacher Leon Cehovschi (I)

(Abstract)

In this article, we present some contextual aspects surrounding the extensive collection of Romanian folk poetry and songs in Bukovina, as well as the first part of the collection gathered by the teacher and folklorist Leon Cehovschi from Gura Sadovei, Câmpulung, whose unpublished folklore manuscripts are preserved at the National Library of Romania.

Keywords: manuscript collections of folklore, Bukovina, Matthias Friedwagner, Leon Cehovschi.

(Rezumat)

În articolul de față, prezentăm câteva chestiuni de context în care s-a desfășurat ampla culegere a poeziei și cântecului populare ale românilor în Bucovina și o primă parte a colecției adunate de învățătorul și folcloristul Leon Cehovschi din Gura Sadovei, Câmpulung, ale cărui manuscrise inedite de folclor se găsesc la Biblioteca Națională a României.

Cuvinte-cheie: culegeri manuscrise de folclor, Bucovina, Matthias Friedwagner, Leon Cehovschi.

Primul chestionar distribuit¹ la nivel instituțional în Bucovina a fost cel pe care Societatea Antropologică din Viena l-a trimis, prin căpitanul Heinrich Himmel, unor societăți culturale, dar și Consistoriului arhidiecezan din Cernăuți, prin el fiind solicitate date generale, antropologice și etnografice, despre locuitorii

¹ Despre circulația chestionarului în Bucovina sunt menționați în volumele: Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii*, Suceava, Editura „Hurmuzachi”, 1998, pp. 72–76; Dimitrie Dan, *Rutenii din Bucovina. Schiță etnografică*, Extras din „Analele Academiei Române”, Seria a II-a, Tom XXXV, Memoriile Secțiunii Literare, București, Librăria Socec & Comp., 1913.

Bucovinei. Era redactat în limba germană, cuprindea „12 coale cu felurite întrebări”, după cum menționează preotul cărturar Constantin Morariu, și a fost primit de către intelectualii români (preoți și oameni ai școlii, mai ales) cu mare neîncredere, lucru de care căpitanul responsabil cu centralizarea răspunsurilor nu întârzie să se sesizeze. În corespondența pe care o poartă cu Constantin Morariu, Himmel observa că acest chestionar „întâmpină special în cercurile românești o primire nefavorabilă, ale cărei cauze nu le pot înțelege defel”².

Un al doilea chestionar folcloric distribuit în Bucovina, care a cunoscut o mai largă circulație și s-a întins pe o perioadă mai lungă de timp, a fost cel distribuit de profesorul universitar Matthias Friedwagner, ca instrument de lucru în anchetele de teren pentru culegerea cântecelor populare românești de pe întreg teritoriul Bucovinei³. Această cercetare a folclorului românilor din Bucovina era rezultatul unei acțiuni mult mai ample, începute în plan european. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, în Germania interesul pentru cântecul popular a avut ca rezultate răspândirea ideii de folclor muzical, întemeierea arhivelor muzicale și inițierea cercetării științifice a folclorului muzical. Sub influența cercetărilor din Germania, Josef Pommer (1845–1918) concepe la Viena, în anul 1906, un plan de culegere și tipărire a cântecelor populare ale tuturor naționalităților cuprinse în Imperiul Austro-ungar, într-o culegere intitulată „Das Volkslied in Österreich”.

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Viena se implică în proiect și îl desemnează pe filologul Matthias Friedwagner, profesor universitar la Universitatea din Cernăuți, coordonatorul culegerii de cântece populare românești din Bucovina.

În martie 1906, Friedwagner dezvăluia într-o primă scrisoare adresată lui Sim. Fl. Marian: „De mult timp mă străduiesc să determin tineretul studentesc ca să se realizeze prin el o culegere de cântece populare românești din Bucovina”⁴. Dacă atunci rezultatele inițiativei personale de culegere au fost modeste, inițiativa Ministerului Cultelor și al Instrucțiunii din Viena de a întemeia o arhivă a folclorului tuturor popoarelor din Imperiul Habsburgic și însărcinarea oficială de a forma și coordona un comitet de acțiune în vederea culegerii cântecului popular românesc din Bucovina l-au determinat pe Matthias Friedwagner să-și intensifice eforturile de a atrage colaboratori competenți și dedicați acestei acțiuni. Ovidiu Bîrlea vedea în profesorul de filologie romanică de la Universitatea din Cernăuți „un animator tenace, reușind să învingă rutina cărturarilor sătești pentru a-i angaja în această întreprindere de maximă importanță”⁵, care a impus culegătorilor reguli simple (scrierea textelor cu ortografia literară, păstrând pronunția locală).

² Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii*, Suceava, Editura „Hurmuzachi”, 1998, p. 74.

³ Despre inițiativele instituționale de culegere a folclorului în Bucovina vezi și studiul: Elena (Cristuș) Pascaniuc, *Culegerea datelor culturii populare în Bucovina (până la 1918) prin metoda chestionarului*, în „Meridian critic”, *Refugees/ Exiles/ Expatriates*, Analele Universității „Ștefan cel Mare” Suceava, Seria Filologie, Nr. 2 (Volum 35), 2020, pp. 99–118.

⁴ *Simion Florea Marian și corespondenții săi. Documente literare*, ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu, „Cuvânt-înainte” de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1991, p. 138. (În continuare se va cita: *Simion Florea Marian și corespondenții săi*).

⁵ Ovidiu Bîrlea, *Istoria folcloristicii românești*, ediție îngrijită și bibliografie de Carmen Banța, cuvânt-înainte de acad. Sabina Ispas, Craiova, Editura Aius, 2010, p. 493.

Asumându-și sarcina de a coordona culegerea cântecului popular românesc în Bucovina și pentru a asigura reușita în plan zonal a proiectului inițiat de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Viena, profesorul romanist Matthias Friedwagner a făcut de la început demersuri pentru a obține sprijinul cel mai avizat în domeniu, cel al lui Simion Florea Marian. Patru scrisori și trei cărți poștale⁶ trimise de Friedwagner folcloristului sucevean, în perioada martie–noiembrie 1906, stau mărturie a implicării lui în acest proiect. Într-o scrisoare din 11 martie 1906, pe care cercetătorul Paul Leu o redă doar în traducere românească în lucrarea *Simion Florea Marian, ctitorul etnografiei române*, profesorul universitar îi mărturisea folcloristului că, pentru „a putea lua o sarcină atât de grea”, „aș dori să-mi asigur indispensabila dumneavoastră colaborare”⁷. În urma acordului exprimat de Marian, Matthias Friedwagner a organizat comitetul care trebuia să coordoneze adunarea materialului folcloric literar și muzical, iar printr-o carte poștală din 4 nov. 1906, profesorul austriac îl invita să participe la ședința de constituire a comitetului, care urma să aibă loc la Facultatea de Filosofie⁸. Au făcut parte din acest comitet, la un moment dat: folcloristul Simion Fl. Marian, compozitorul Tudor Flondor, avocatul Temistocle Bocancea, profesorul Leonida Bodnărescu, preotul Dimitrie Dan, învățătorul Ioan Bolocan (care în 1918 și-a schimbat numele în Vicoveanu). Din păcate, dispariția timpurie a lui Marian (24 aprilie 1907) a întrerupt colaborarea la care Friedwagner ținea atât de mult.

Informații interesante și detaliate, referitoare la constituirea și activitatea Comitetului pentru coordonarea culegerii de cântece populare românești din Bucovina, avea să ofere profesorul Matthias Friedwagner peste mai bine de trei decenii, în anul 1940, în introducerea sa („Vorwort”, pp. VII–XIV) la volumul *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. I. Band: Liebeslieder*. Asumându-și sarcina de coordonare a comitetului și a activității de culegere, prof. Friedwagner a alcătuit, cu sprijinul lui Simion Fl. Marian și al lui Gustav Weigand, „o versiune specială” a *Ghidului de culegere și înregistrare* realizat la Viena, versiune care conținea criterii uniforme de culegere a folclorului, adaptate cântecului popular românesc și care a fost tipărită în 1 000 de exemplare. Ghidul acesta era însoțit și de un chestionar⁹, despre care Friedwagner avea să constate că a fost completat doar de un singur repondent (fără să-l numească). Între regulile care se impuneau culegătorului, relaxate pe parcursul procesului de culegere „pentru a nu descuraja pe nimeni”, pot fi enumerate: „observarea / păstrarea dialectului”, indicația transcrierii fonetice a textului, explicarea cuvintelor și a formelor rare.

⁶ Aflate în patrimoniul Complexului Muzeal Bucovina Suceava, Casa „Simion Florea Marian”, acestea se numără între cele 70 de scrisori – bunuri culturale mobile cu valoare istorico-documentară (memoriale) clasate, în anul 2008, în patrimoniul cultural național mobil. Cf. Aura-Doina Brădățan, *Fondul memorial-documentar „Simion Florea Marian” din Suceava. Istoric. Contribuția la cultura română*, Suceava, Muzeul Bucovinei, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2013, pp. 300–301.

⁷ Paul Leu, *Simion Florea Marian, ctitorul etnografiei române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Suceava, Editura George Tofan, 2013, pp. 662–663.

⁸ *Ibidem*, p. 301.

⁹ Matthias Friedwagner, „Vorwort”, în *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. I. Band: Liebeslieder*. Mit 380 von Alex. Voievidca aufgezeichneten Melodien. Herausgegeben von Dr. Matthias Friedwagner, Würzburg, Konrad Triltsch Verlag, 1940, pp. VII–XIII.

În presa vremii, comisia pentru culegerea cântecului popular românesc din Bucovina a răspândit așa-numitul „Apel. Cântecul popular român în Bucovina (Instrucție pentru colectare)”¹⁰, în care se arată „principiile după cari are să se purceadă la colectare”; se insistă pe ideea de autenticitate: „Culegătorii trebuie la lucrul lor să aibă totdeauna în vedere a îndrepta atențiunea lor asupra celor auzite, astfel ca notițele asupra celor auzite referitoare la cuvinte sau melodii să se facă întocmai așa cum se predau din partea poporului și fără de oareșicare adaus propriu”¹¹. Culegătorii sunt îndemnați să fie profesioniști în teren, să nu cenzureze producțiile populare „Textele poeziilor și cântecelor trebuie scrise întocmai precum sunt vorbite (rostit) de popor. Grosolăni, care se găsesc în text, să nu fie lăsate afară sau modificate! Hotărâtoare este numai limba populară vorbită azi și nicidecum cea cultă. Drept aceea, trebuie a-și da silința de-a reda (copia) prin scriere în mod apriat și cu acurateață dialectele; va fi deci necesar de-a nota și acele curiozități ale graiului popular cari surprind și o ureche neșcolită”¹².

Învățător, folclorist, compozitor și autor de lucrări didactice, Alexandru Voievidca are un rol determinant în realizarea celei mai mari colecții de folclor muzical din Bucovina. Culegerea este considerată una din cele mai vechi și mai bogate colecții de cântec popular românesc și a devenit partial cunoscută publicului odată cu tipărirea volumului *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. Liebeslieder* (1940). Activitatea lui Alexandru Voievidca și rezultatele integrale ale acesteia au fost obiectiv analizate și restituite integral științei etnomuzicale abia în perioada contemporană¹³.

Prieten cu Alexandru Voievidca, învățătorul și folcloristul Leon Cehovschi din Gura Sadovei, Câmpulung, i-a trimis și el profesorului Friedwagner, mai multe caiete cu poezii populare din comuna natală. În volumul *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. I Band: Liebeslieder. Mit 380 von Alex. Voievidca aufgezeichneten Melodien*, apărut în 1940, profesorul a preluat 34 de piese populare, care ilustrează lirica de dragoste.

Am identificat alte două manuscrise, inedite, ale învățătorului folclorist în fondurile digitalizate ale Bibliotecii Naționale a României, incluse la „Manuscrise diverse”, la pozițiile 61 (manuscrisul 22 314, cu titlul: *Poesii populare culese din gura poporului în comuna Sadova*) și 62 (manuscrisul 22 313, cu titlul: *Poesii și cântece populare culese de la poporul din Sadova lângă Câmpulung și scrise de*

¹⁰ „Apărarea națională”, Cernăuți, anul II, nr. 33 și 34, 4 mai 1907, p. 4.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ Alexandru Voievidca, *Cântece populare din Bucovina*, ediție îngrijită de Vasile Nicolescu și Cristina Rădulescu-Pășcu, studiu introductiv, note, indici și glosar de Cristina Rădulescu-Pășcu, București, Editura Muzicală, 1990; Alexandru Voievidca, *Folclor muzical din Bucovina. Volumul I. Repertoriul ritual-ceremonial vocal*, ediție critică și catalog tipologic muzical de dr. Constanța Cristescu, Suceava, Editura Lidana, 2015; Volumul II. *Repertoriul muzical instrumental de joc. Partea I*, ediție critică, catalog tipologic muzical și antologie de Constanța Cristescu, Suceava, Editura Lidana, 2017; Volumul III. *Repertoriul muzical instrumental de joc* (continuare la volumul II), *Cântecul vocal de joc*, Suceava, Editura Lidana, 2019.

Leon Cehovschi învățător superior). Ambele manuscrise poartă semnătura lui Leon Cehovschi, învățător și director (1900–1935) al școlii din comuna natală Sadova, de lângă Câmpulung Moldovenesc.

Născut în anul 1872, în comuna Gura Sadovei, învățătorul Leon Cehovschi s-a implicat în viața culturală și socială a comunității din Sadova, pe care a înzestrat-o cu cabinet de lectură, bibliotecă și un cămin cultural și a înființat o bancă populară¹⁴. Despre contribuția lui la adunarea folclorului din Bucovina și despre manuscrisele sale inedite au mai scris Grațian Jucan, în articolul „Folcloriști din Bucovina”¹⁵ și Iordan Datcu¹⁶.

Învățătorul folclorist se numără, așadar, între zecile de folcloriști amatori care au contribuit la alcătuirea colecției de cântece populare din Bucovina, coordonată din anul 1906 până la începutul Primului Război Mondial de romanistul Matthias Friedwagner, profesor universitar (1900–1911) și rector pentru o scurtă perioadă (decembrie 1910 – aprilie 1911) al Universității din Cernăuți.

Publicăm aici primele 25 de texte din ms. 22 314, intitulat *Poesii populare culese din gura poporului în comuna Sadova de Leon Cehovschi*, care numără 66 de file, unele tăiate pe jumătate; textul este scris cu cerneală neagră, pe un caiet dictando în stare de conservare precară a legăturii și cu numeroase foi desprinse¹⁷. O analiză mai detaliată a conținutului manuscriselor vom realiza în partea a doua a studiului.

*Poesii populare culese din gura poporului în comuna Sadova
de Leon Cehovschi,
învățător superior la școala popor[ală] din Gura-Sadovei
1907/1908*

Sadova 9/10. 1908

P.T.

Având în maculare [maculatoare] încă câteva cântece și strigături, îmi permit a întreba ori de nu e prea târziu să le scriu în curat și să le trimit. Asta poate dura încă vr[e]o lună.

Cu respect deosebit:
Leon Cehovschi
[învățător] superior

¹⁴ Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. III, P–Z, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, pp. 406–407.

¹⁵ Grațian Jucan, „Folcloriști din Bucovina”, în „Pagini bucovinene”, anul IV, nr. 9 (45), septembrie 1985, p. 4.

¹⁶ Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, ediția a III-a, revăzută și mult adăugită, București, Editura Saeculum I. O., 2006, p. 213.

¹⁷http://digitoool.bibnat.ro/R/3LPP4RVLP7F7E5T5KGXQVDJU22SHH3HT31UP6U4H6MAP8DBJEE-04990?func=results-jump-full&set_entry=000061&set_number=000060&base=GEN01

N-rul 1

Frunză verde pepigioi
 Ni-o făcut maica pi doi;
 Unu miercuri, unu gioi.
 S-o luat maica pin țară,
 Cu desagii susuoară,
 Să ni deie la v-o școală...
 Noi om învăța atunci
 Când a face popu nuci
 Și rachita mere dulci,
 Când a face popu mere
 Și rachita bghișinele.

(Auzit la 17/8.1907 de la Simion Dornean, pădurar. Scris de Leon Cehovschi, înv. sup., Gura-Sadovei)

N-rul 2

Frundzî verde la cuier,
 Badea-i slugă la boier.
 Ieu plugu și mă duc la munte,
 Trag o brazdă cât o punte,
 Trag o brazdă-n dial și-n vale,
 Vine tântu cu mâncare.
 – Ce-ai adus, tântule hăi?
 Mămălig' cu usturoi...
 Du-te, tântule, 'napoi!
 Trag o brazdă-n dial și-n vale,
 Vine mândra cu mâncare.
 – Ce-ai adus, mândruță hăi?
 Mămăligă cu-n pui fript ...
 Bine, mândră, c-ai vinit!

(Auzit la 17/8.1907 de la Simion Dornean, pădurar)

N-rul 3

1) De-alăturia cu drumul,
 Ară badia cu plugul,
 Tânta vine cu prânzul ...
 Ci-aduci di mâncat, tântă?
 Pchișliac și mamaligă,
 C-un chiruț di usturoi,
 Om mânca bini-amândoi.
 Să ti duci, tântă, napoi,
 Că nu-i bini între noi!
 2) Frundzîșoară, iarbă mare,
 Trag o brazdă-n dial și-n vale,
 Vine mândra cu mâncare.

Vai, mândruță cu papuci,
De mâncare ce-mi aduci?
Mămăligă ș-un pui fript.
Bine, mândră, c-ai venit!

(Auzit la 17/8.1907, de la Simion Dornean, pădurar)

N-rul 4

Câți flori-s pe pământ
Tăti mărg la giurământ.
Numai soaria soarilui
Ședi-n poarta raiului,
Faci loc sufletului
Și odihne trupului (*fine*).

(20/8.1907, de la Porfira Rusu)

N-rul 5

Frunză verde di-aluniță,
Pi su dial, pi cia costiță,
Treci-o bghiată copchiliță.
Copchiliță, meri mai tare
Că vini Dunuria mare!
– Las' să vie
Să mă măie,
Că n-am părinț să mă țâie
Și frați să mă mângâie,
Nici surori să-mi creadă mnie ... (*fine*).

(20/8.1907, de la Porfira Rusu)

(*N-rul 6, lipsă*)

N-rul 7

Frunzășoară di-alior,
Ci vii, badi, târziuir?
Or di mini nu ți-i dor?
–Ba mni-i dor, puicuță, tare,
Nu pot trece-un dial ș-o vale,
Că pi vale-s paltinei
Ș-între noi doi oameni răi;
Că pi dial îs floricele
Ș-între noi două cațele.
La cațele ci le-om da?
Ia, colac cu lapte dulce,
Doar-or turba și s-or duci!

(Auzit la 5/9. 1906 de la Sofronia Cristinar, 75 ani. Scris de Leon Cehovschi, înv. sup., Gura-Sadovei)

(*N-rul 8, lipsă*)

N-rul 9

Frundzuleană trii smicele

Plânge iadul și mă ceri...

Taci, iadule, nu mă ceri,

Cî-ai oameni pi plăcieri,

Cî sunt popi și preutese,

Și vornici și vornicese,

Boierași și boierese...

Iar pi mini mă mai lese! (*fine*)

(*Auzit la 19/8. 1907, de la Elena a lui Const. Ionel, de 32 ani. Scris de Leon Cehovschi, înv. sup., Gura-Sadovei*)

(*N-rele 10, 11, 12 – lipsă*)

N-rul 13

Frundză verde iarbă lată,

Dicât m-ar chi facut mama fată,

Mai bini o stâncă di pchiatră!

Vii mâlul să mă mâie,

Fată-n lume să nu chie!

Vii mâlul mă mâlească

Fată-n lume nu trăiască!

Dicât (mama) m-ar chi maritat,

Mai bini m-ar chi 'ngropat!

Di-atunci ti-aș chi uitat

Și nu ti-aș chi blastamat! (*fine*)

(*Auzit la 22/8.1907 de la Irina Hurghiș, 48 ani. Scris de Leon Cehovschi, înv. sup., Gura-Sadovei*)

N-rul 14

Frundză verde di alun,

Am mânacat ci-o fost mai bun

Și m-o prins șandariu-n drum.

Gioi m-o prins, vineri m-o dus,

Sâmbătă-n chiere m-o pus.

Duminică la prânzul mare

M-o scos domni la primblare...

Ciartă-mi, Doamne, gândurle,

Să-m pot scrie rândurle

Și să-m scriu o cărtice,

S-o trimăt la maica me.

Turturică, turture!

Vină la firiasta me,
 Să plângă și să vadă
 Cât mni-o fost lumia di dragă.
 Să citiască și să plângă,
 Cât mni-o fost lumia di mândră.
 Frundză verde trii smicele,
 Di jelia vieții mele
 Plâng pietrele și vâlcele,
 Pasârle pin cuiburele;
 Di jelia traiului mneu,
 Plâng pchietrile pi parău
 Și locul di uni-s ieu. (fine)

(*Auzit la 22/8.1907, de la Rosalia [a lui] Dumitru Coca*)

(Nr. 15, 16 – lipsă)

N-rul 17

Frundzâșoară, grâu marunt,
 Cât-îs, Doamni, di scârbghit,
 Că nu văd iarba pi pamânt,
 Nici luna pi ceriu mărgând,
 Nici soarili luminând!
 Dincotro vântu m-a bati
 Tot mă frige și mă arde
 Și pi uni mă aburește
 Ca cu foc mă dogorește;
 Dincotro vântu mai vine
 Tot ma frige și mai bghine.
 Jălui-m-aș codrului,
 Da și codru-i suparat,
 Tătî frundza i-o pchicat.
 Jălui-m-aș la părinți,
 Da ii-îs mai tari năcăjîți.
 Jălui-m-aș la surori,
 Da și ele-s cu nacazul lor.
 Jălui-m-aș la v-on frati,
 Da-i-n lumi și-i diparti.
 Jălui-m-aș drumului,
 Da și drumu-i suparat,
 Multi cară l-o calcat,
 Și cu gol și cu-ncarcat.
 Ardă-mni-te focu, lume,
 Cî nu știu ci nume ț-aș pune.
 Ț-aș pune numele raiu,

N-am în tine nici un traiu!
 Ț-aș pune numele cernală,
 N-am avut nicio ticneală,
 Numai scârbă și-ndoială. (fine)

(Auzit la 22/8.1907, de la Ioana a Vasile a Anei Pisdeli)

N-rul 18

Poaie az, ploaie mâne,
 Ploaie 40 di dzile!
 Să porniască apele,
 Să mâie satele.
 Numai popa să rămâie,
 Popa și cu vornicu
 Și ieu cu ibovnicu.

(Auzit la 22/8.1907, de la Ioana a Vasile a Anei Pisdeli)

N-rul 19

Știi, puicuță, ci-am dzîs ieu?
 Să mă-nsor și să nu ti ieu
 Că mă tem c-om trai rău.
 C-am vădzut oameni pi lume
 Ci trăiesc și rău și bghine.
 Ș-am vădzut trăin cu drag
 Iar la urmă-ș fac di cap.

(Auzit la 22/8.1907, de la Ioana a Vasile a Anei Pisdeli)

(N-rul 20 – lipsă)

N-rul 21

Cît jeli-n lumi-am tras
 M-am topchit di n-am ramas.
 Cît jeli-am tras în lumi,
 N-o ramas inimă-n mini.
 Iar aceia ci-o ramas
 Ș-acea di dor o ars.
 Și di-oi tragi tot așa
 Mă topchiesc ca și ciara.
 Ca ciaruța chiar [?] di soari
 Când îi încherbântată tare.
 Mă usuc ca lemnile
 Când li ardi soarile.

(Auzit la 30/8. 1907 de la Porfira Rusu)

(N-rul 22 – lipsă)

N-rul 23

Of! saraca mândra me,
 Undi-s ieu și undi-i ie!
 Ie-i acasă-n Saduva
 Și ieu-s tocma-n Viana.
 Vai, da cum mni-am lasat satu
 Și m-am dus tocma la-mparatu!
 Mni-am lasat prieteni
 Și-s în târgu Vieni!
 Mni-am lasat și pi mând
 Și m-am dus tocma-n Viana.
 N-aud vorbă românească,
 Numa vorbă to nemțască.
 Nici nu văd port românesc,
 Nici la mândrî nu gândesc!

(Auzit la 30/8.1907 de la Porfira Rusu)

N-rul 24

Frunzuliți, tri maslini,
 Dzîs-am, maică, cătră tini
 Să-ț pui măr dulci-n gradină,
 Să mă dai să-ți chiu vecină!
 Da' ți-ai pus un padureț
 Și m-ai dat să nu mă vedzi!
 Iar pi strat ți-ai pus pelin
 Și m-ai dat în sat strain
 Sî traiesc pintri straini
 Ca trandachiru întri spchini.
 Cî iel crește și-nflorește
 Și spchinul rău îl nădușește,
 Da iel mult nu poati crește,
 Floricica-i să veștezește.

(Auzit la 30/8.1907 de la Porfira Rusu, fată de 19 ani)

N-rul 25

La curtea lui Todirian
 Esti-un strat di meghirian.
 Meghirianu nu-i plivit,
 Todirian s-o bolnavit!
 Todirene, Todirene!
 Parasește iubitele
 Și urește mândrili
 Că ți-i mânca dzîlile!

Todirian n-o ascultat
Șî pi murg o-ncalicat
Șî la mândri o pliacat.
La mândri cân' o agiuns,
Una poarta i-o dischis,
Una fân la murg o pus,
Una apî cî i-o dus,
Alta-n casî l-o chiamat.
Șî ci iera pi masî?
O gainî zugravită,
Pi dinuntru otravitî,
Ca pintru Todirian gatitî.
Todirian cum o gustat,
Iel pi loc o și strîgat:
– Dați-m' patu' să mă culc
Ori murguțu' să mă duc!
Iele murgu i l-o dat,
Iel pi murg o-ncalicat
Șî acasî o pliacat.
Când o fost întri hotară,
S-o-ntâlnit cu moarti-n cali.
– Bună calia, moarti hăi!
– Mulțămăsc, voinici hăi!
– Mai lasă-mă un an or doi
Ț-oi da murgu și patru boi.
Pân-acasî l-o lasat ...
Cân' o agiuns la maicî-sa,
Cu pchicioru' -n poart(î)-o dat,
Poarta-n trii s-o dipchicat,
Maicî-sa l-o și muștrat.
– Taci, maicî, nu mă muștra,
Că și moartia-i aicia!
Cân' o fost la mniedz di noapti,
Todirian tragea di moarti;
Cân' iera la cântatori,
Todirian curia (varsa) sudori;
Cân' iera la dzîușoară,
Todirian su' pânzâșoară;
Cân' o fost la rasarit,
Noauă clopoti-au pornit,
Noauă popchi l-o prohodit,
Noauă mândre l-o bocit.

(Auzit la 15/9.1907 de la Anastasia Țaran)

BIBLIOGRAFIE

1. „Apărarea națională”, Cernăuți, anul II, nr. 33 și 34, 4 mai 1907.
2. *** *Simion Florea Marian și corespondenții săi. Documente literare*, ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu, „Cuvânt-înainte” de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1991.
3. Bîrlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, ediție îngrijită și bibliografie de Carmen Banța, cuvânt-înainte de acad. Sabina Ispas, Craiova, Editura Aius, 2010.
4. Dan, Dimitrie, *Rutenii din Bucovina. Schiță etnografică*, Extras din „Analele Academiei Române”, Seria a II-a, Tom XXXV, Memoriile Secțiunii Literare, București, Librăriile Socec & Comp., 1913.
5. Friedwagner, Matthias, *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. I Band: Liebeslieder. Mit 380 von Alex. Voievidca aufgezeichneten Melodien. Herausgegeben von Dr. Matthias Friedwagner, Würzburg, Konrad Triltsch Verlag, 1940.*
6. Leu, Paul, *Simion Florea Marian, ctitorul etnografiei române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Suceava, Editura George Tofan, 2013.
7. Satco, Emil, Niculică, Alis, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. III, P–Z, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018.